

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

КУЛЬТУРНО-СПЛОЧЕНЬСЬКИЙ ТЫЖДЕННИК РУСИНІВ СР

р. XVII
ч. 25 – 28
11. юла 2007
ціна 6,- Ск

• Першыраз в рамках конгресу было тзв. выяздове засіданя СКР до штирѣх русиньскых сел Марамороша. На фотці сунь три генерації Русиніе села Быстрый, з котрыма бісидовали делегаты Світового конгресу Русиніе і Світового форуму русуньской молодежи в Румунії.

• Того року лауреатами Премії Александра Духновича за русиньску літературу ся першыраз стало троє авторів єдного зборника поезії: Славко Вінаї, Наташа Рібовіч і Іван Медші. Першыі із них (третій зліва) перевозя сошку карпатського медведія і фінанчну премію з рук меценаша той премії Штефана Чепы (другый зліва) а о тій премії і о оціненім зборнику пару слов повіли: председа Карпаторусиньского научного центра в США Павел Роберт Маґочій (першыі зліва) і член пороты Василь Хома (першыі справа).

• В культурнім програмі трѣх днів (21. – 23. юна 2007) в рамках 9. СКР успішно выступили репрезентанты Словенської асоціації русиньскых організацій – музично-співацька група Яворина зо Снины під веджінєм Марії Ґировой (долов третя зліва), дальшыма єй членами были Ян Яролин, ст., мол. і Яна Ілішкова.

• Новозволеныма членами Світової рады Русиніе ся стали: (першыі ряд зліва) Аґата Пілатова, Маріанна Лявинець, Наталія Ґнатко, (другый ряд зліва) Владимир Противняк, Михайло Алмашій, Павел Роберт Маґочій (председа), Дюра Папуґа (підпредседа), Юрій Фірац, Андрій Копча, а выконным секретарѣм СКР ся став Александр Зозуляк.

ДВІ НАЙГЛАВНІШЫ ЗАДАЧІ – ШКОЛЫ І СПИСОВАНЯ ЛЮДЕЙ

(Главный выступ на 9. Світовім конгресі Русиніе председы Світової рады Русиніе Павла Роберта Маґочія, Марамуреш-Сіґет, Румунія, 22. юна 2007.)

Дорогы делегаты і гості конгресу, довольте мі зачати своє выступлїня пропозиціов, жебы сьме в минуті тиха дали почтивость двом членам Світової рады Русиніе, які од послїднього конгресу в році 2005 одышли з нашого земского жытота: Василєви Туркови, бывшому председови Русиньской оброды у Словакії і першому председови Світової рады Русиніе, і Михайлови Варґови, бывшому председови Руськой маткы в Сербії і довогоричному членови Світової рады Русиніе.

Мій реферат, як председы Світової рады Русиніе, має три часты. У першій часты ся заміряю на оціняны работы Світової рады Русиніе од послїднього світового конгресу, в другій часты – на проблемы, які стоять перед світовым конгресом в сучасности, а в третій часты ся заміряю на найважнїшы задачи, які бы сьме мали реалізувати в наступных двох роках і в будучности.

Діяльність Світової рады Русиніе у роках 2005 – 2007

Од послїднього конгресу Світова рада Русиніе ся зышла три разы: у септембрї 2005 в Руськім Керестурї, в маю 2006 в Кричиці, і в фебруарї 2007 в Мараморош-Сіґетї. Мушу повісти, же ня тішити, же на засіданях у Кричиці і в Мараморош-Сіґетї взяли участь выштыкы членове Світової рады Русиніе, што сіґналізує чутя одповідности членів рады в одношію к Світовому конгресу Русиніе. Тыж хочю підкреслити факт, же за оцінюваным періодом председы Світової рады Русиніе ся особно стрїтив з представителями рядных членських організацій у Сербії, Польщі, Мадярщинї, Румунії, США, Україні, а тыж з представителями двох асоціацій, членове яких сунь делегатами того конгресу за Словакію.

Резолюцію, яка была прыята 8. Світовым конгресом Русиніе в Кричиці у році 2005, творило сім задач про світову раду і єй председу. З потїшінєм можу конштатовати, же пять зо семох задач были холем счасти сповнены. Выконный секретарь рады Александр Зозуляк в рамках веб-сторінкы Академії русиньской культуры в Словенській републиці створив самостатну рубрику Світового конгресу Русиніе. По першыраз од свого възнику в році 1991,

Світовий конгрес Русиніе надвязав офіціалны контакты з владами выштыкых країн, в котрых жыють Русини. В тім часї розвиваємо свою роботу в двох главных мїстах: у Вашингтонї і в Києві. Председа Світової рады Русиніе ведно з делегаций Американів русиньского поводу был приятый у девятїх посольствах в американьскім главнім мїстї, а то: в амбасадах Чеськой републикы, Мадярщины, Польщі, Румунії, Сербії, Словакії, Україны, в заступительствах Европской унії і Ватикану. Притім, в посольствах Україны і Румунії сьме были на авдїенції по два разы. У выштыкых амбасадах нас прыяли амбасадоры, папський нунцій або высокопоставлений представитель каждого штату. Посольствам Україны і Сербії сьме писомно адресовали вопросы, тексты котрых были пізніше опублікованы в друкованім органї Світового конгресу Русиніе – часопісі Русин.

Окрем навщів амбасад, членове американьскых русиньскых організацій ся стрїтили з представителями Міністерства заґранічя США і з дакількома американьскыма конгресменами, враховано председы комісії конгресу про вопросы контактованя з Українов, і з впливным членом Комітету про заґранічнї контакты Сенату США Дженом Мек-Кейном. Вдяка спомянутым навщівам, выштыкы нашы припоминкы, як позітивны, так і негатівны, ся дістали к владам каждой країны, а в припадї сенатора Мек-Кейна, то він сам іх дав президентови Україны Вікторови Ющенкови. Подобный лобінґ будеме у Вашингтонї робити і надале, окреме при пересвідчованю Конгресу США, жебы высловив знепокоїня над статусом Русиніе на Україні. Подобны стрічы председы Світової рады Русиніе бы мали зорґанізувати члены світової рады з представителями влады каждого штату, де жыють Русини, то значить у Варшавї, Братїславі, Будапештї, Беоґрадї, Букурештї і так далше.

У фебруарї 2007 председа Світового конгресу Русиніе ся стрїтив в Ужгородї з представителями Закарпатської областной рады і штатной адміністрації, яким передал меморандум з вызовом, жебы підпорвали процес узнаня Русиніе на Україні за окрему народность. Без огляду на звязь міджі тов навщівом і наслїдныма подїями, за два тыжднї, 7. марца, Закарпатська областна рада скоро єдногласно прыяла рішїня – узнати Русиніе за окрему народность на Закарпатю, і вызвала централну владу зробити того саме в рамках цілої Україны. Бісїдуючі о тім, довольте мі высловити велике подякованя выштыкым русиньскым активїстам Закарпатя, без огляду на то, ці сунь, або не сунь, офіціално звязаны світовым конгресом, за іх поміч при узнаню Русиніе за окрему народность. Тот тыждень єм ся, як председа Світового конгресу Русиніе (ведно з делегаций Закарпатя і Канады) стрїтив у Києві з амбасадорами США і Европской унії в Україні, і з повіренником Вєрховной рады Україны у вопросах

В МАРАМОРОШ-СІҒЕТІ БЫВ 9. СВІТОВЫЙ КОНґРЕС РУСИНІВ СІМБОЛІЧНЫЙ ОБРАЗ ЄДИНСТВА РУСИНІВ КАРПАТЬСКОЙ РУСИ

Оцінити діяльність світової русиньской організації од року 2005 і накреслити стратегічний план работы на далшы мінімално два роки, было цілєм засіданя 81 делегатів і дакількох десяток гостів 9. Світового конгресу Русиніе у румуньскім мїстї Мараморош-Сіґет 21. – 24. юна 2007.

Выбір міста організованя конгресу не был нагодный, як сьме о тім писали в статї в минулім числі Народных новинок (А. Пілішкова: *Мале світло про перспектїву Русиніе у Румунії*, ч. 21–24/2007). Русини в Румунії через свою єтнічну організацію **Культурне обцество Русиніе Румунії** (взникла в р. 2000 в мїстї Дева, реґіон Арад) сунь од р. 2003 членом Світової конгресу Русиніе, а іх репрезентант, Др. Юрій Фірац, членом Світової рады Русиніе, што значить, по перше, же мали єднаке право, або кідь хочете і прївілїєґїє, на організованя конгресу в своїім офіціалнім матерьскім штатї, Румунії, а по друге, тыж право на підпору з боку мїдїнародного русиньского руху. Бо як знаме, народно-возродный рух у марамороськых Русиніе ся находити на самых зачатках, зачаткы собі будовати свою властну організацуну структуру, глядаты способны особыности про народность діяльність, здобывати підпору домашніх штатных і церковных інштітуцій, але в рамках членства в Европській унії тыж підпору у надродных інштітуцій. Членство у Світовім конгресі Русиніе тыж мож поважовати за путь як выйти на мїдїнародну арену і здобыти опорны точки про розвої діяльнєства нелем своєї єтнічної організації, але і про возрождїня русиньской ідентичности в Мараморошу, а тым і в Румунії.

Єднм з вызначных практичных кроків, який в послїднім році был зроблений вдяка фінанціям Европской унії на підпору нами повїдженого, было отворїня граничного моста через ріку Тїсу, який по довгїм часї природно споем марамороськых Русиніе, жыючых по обидвох боках Тїсы, але в двох розділных країнах – в Україні і в Румунії. Сїмболічний спокійный переход того моста бївшов частѣв делегатів і гостів 9. конгресу з українського боку Марамороша на румуньскій бок мав сїмболізувати неподільность історичной домовины карпатських Русиніе – Карпатської Руси, яка ся тіґать од рікы Попрад на западї (Пряшівска Русь) аж по ріку Русову в Мараморошу, сучасній Румунії. І хоць знаме, же абсєнція фактичного членства Україны в Европській унії є єдно з найважнїшых комплікацій про утриманя холем сїмболічной неподільности історичной домовины Русиніе, о чїм каждый із вступаючых з Україны на територію Румунії, од р. 2007 членської країны Европской унії, ся міг пересвідчити. Но наперек тому, якраз тот сїмболічна презентация єдности на найвышоднїшій границї історичной домовины Русиніе і її в данім моментї автохтонного населїня – карпатських Русиніе, ся 21. юна 2007 стала прологом к 9. Світовому конгресу Русиніе. Сїмболічний образ єдинства Русиніе як кїбы выштыкых наладив на таку саму атмосферу і почас практичной триденной работы конгресу.

Уж традично każde засіданя Світового конгресу Русиніе є презентаций работы членських організацій конгресу. Тот ся розвивать в дакількох аспектах, причім домінують по цілїй час традичны культурны активїты (фолклорны фестивалы, літературно-драматичны імпрєзы, малярськы і іншы выставкы і т. д.) і видавательська работа (белетрія, література факту, научна література, словники і под.). Каждый такой конгрес є, значить сїнтезов розлічных аспектів русиньского жытота, і каждый два роки сунь якбы іх малов біланцов.

9. СКР отворила презентация найновшій книжковой продукції Русиніе. Знаючі сучасны слабы фінанчны можности про книжкову продукцію конкретно напр. в Словакії, не было нам дивно, же програм тогоричного конгресу авїзовав скромну презентацию – лем двох найновшых книг, а то: русиньского меґапроеку *Народ нывїдыкы, ілустрована історія карпатських Русиніе* автора професора Павла Роберта Маґочія, і новелы Марії Мальцовской *Зелена фатаморґана*. Обидві вышли, парадоксно, не в котрісь зо своїх домашніх видавательств, а на Україні, у видавательств Валерія Падыка, який, окреме авторів, процес выробы каждой з них коментовав. Ту мусиме додати, же зо Словакії є то уж друга книжка (перша была Гавриїла Бєсїкда: *Николай Бєсїкд на благо Русиніе*, у р. 2005), котру з розлічных причін было легше выдати мімо нашой републикы. Думаємо, же не шкода бы было у звязи з тым спробовати критічно розаналізувати прїорїты окремых єтнічных і професійных русиньскых організацій у нас, в першій рядї Русиньской оброды, яка уж дакілько років на Словенську вирішує о прїорїтах народностного жытота Русиніе у нас, і часто, подля нас, необъективно. Наконцє, факт, же сама РО на найновшій русиньскій книжковой презентация не презентовала нічїм, о дачїм свідчїть. Наопак, своєв продукціїє ся, окреме споминаных, в Румунії похваляли Русини з Чеська, Україны, а найбївшов – домашні марамороськы Русини.

В рамках культурных презентаций, тогоричний конгрес доповнєвали творці і пропаґаторы русиньского фолклору з Румунії, Хорватії, Сербії і зо Словакії, причім нашу країну репрезентовали – група Яворина зо Снины і співацьке трїо Маґуровых з Гумєнного. Окрем того, домашні про гостів в рамках супроводных акцій приправили фотывыставку з діяльнєства членських організацій СКР, одґалїня памятной таблы жертвам мараморош-сіґетських судных процесів в р. 1913 – 1914, екуменїчкы службы Божы, выголошїня Премії А. Духновича за русиньску літературу, забавный вечер під голым небом і т. д. Но, подля многих, найінтереснїшов была екскурзія по сєлах, недалеко од Мараморош-Сіґету, де жыють Русини – Тїса, Быстрый, Крачунів і Вышня Рївна – значить контакт з мїстными людьми, який має великий змысел про укрїплєваня народного усвідомлїня. Было бы добрі, кїбы такы формы народностной і культурно-освітної работы мїджі людьми ся почас таких великих акцій організували сїстематично.

Саме конгресове засіданя в Румунії ся одивало в спокійній атмосферї, причім участь у єго работї взяли

(Продовження з 1. стор.)

ДВІ НАЙГЛАВНІШІ ЗАДАЧІ – ШКОЛИ І СПИСОВАНЯ ЛЮДЕЙ

людських прав (омбуцманом). Вдяка такому лобінгу в головних містах США і України, наш конгрес, фактично ся став узнаваним голосом Русинів у світі. Тоді ж честно ношу повинні сьме нести з відповідностей.

Далшов задачов, яка стоїть перед Світовим радов Русинів ей председом, є поміч при організованю 3. Міжнародного конгресу русинського языка. То значить, в тім році, у септембрі, організуєме іщі еден конгрес – третій языковий конгрес у польським Кракові. Вдяка ініціативі докторки Олены Дуц-Файфер, сполуорганізаторами языкового конгресу ся стали наш Світовий конгрес Русинів, Фундація „Рутеніка” і Педагогічна академія в Кракові. Буде то найбівший языковий конгрес із швыткых дотеперішніх, на яким выступить 30 реферуючых, а участь на нім возьме 40 учітелів і 10 гостів з 12 країн.

З другого боку, у кус приземленішій тоні бы-м хотів спомянути, же в оціненім періоді од 2005 року світова рада, но в першім ряді ей председа, мусили рішати нелегку задачу – заступліня у світовім конгресі двох країн – Мадярщині і Словакії. Подля одной з попередніх резолюцій світового конгресу, яка становила, жебы, в рамках можностей, членове світової рады з каждой країны были репрезентантами асоціацій русинських організацій, а не лем єдиной організації, не без проблемів сьме ся добило того, же Мадярщина і Словакія пішли таков путів, як перед нима Україна і США; то значить Мадярщину в Світовій раді Русинів у сучасности заступлять репрезентант Асоціації русинських організацій Мадярщині, а Словакію – репрезентант, як єден колективний член, і Русинської оброди на Словенську (в алтернації), і Словенської асоціації русинських організацій.

Без огляду на то, же далший вопрос не є в програмі світового конгресу, председа світової рады ся став добровольным координатором збераня фінанцій про школы в Європі, в яких ся учить русинський язык. За послідні штирі роки сьме позбали фінанції на забезпеченя ходу чотырех клас з навчанем русинського языка в Словакії. Але сліднішы суть успіхы в Закарпатю, яка ся досягли в кооперації з паном Василем Сарканичем і з другими делегатами конгресу з України, яка сучасно суть членами Рады русинських школ на Закарпатю. Перед штирєма роками ся програм зачинав з восьмома „неділеньскими школами”. Каждый рік того число росло, аж в школьським році 2006/2007 на цілім Закарпатю фунгує 27 русинських клас. Ту бы-м хотів подякувати нелем Раді русинських школ, але і спонзором зо США і Канады (з яких дакотры ани не мають русинське коріння), щедрость яких дозволила реалізувати освіту в русинським языку на історичній Підкарпатській Русі.

Проблеми, які стоять перед нами

В другій часті свого реферату, як ем уж спомянав, буду говорити о проблемах. Подля мене, Світовий конгрес Русинів ся дістав до кризи. Многы з нас мають все бівшы пожадавки і все вєще чекають од конгресу, і зато є логічне думати о тім, же реалізувати бы іх мали і дакотры новы особы, котры сидять міджі делегатами. Але і так конгрес має серьезный недостаток кадрів. Я думам на штось цалком конкретне, а може найважнішым проблемом в тім аспекті є сама світова рада.

Наприклад, кідь світовий конгрес вызвав к створіню інтернетової сторінки, вызвав тых к створіню календаря планованих акцій. З девятьох членів світової рады максімально двома зробили таку інформацію. Кідь сьме ся рихтовали на стрічу з представителями влады каждой країны, де жыють Русини, в рамках конціювана поданя про них, не єден раз сьме просили каждого члена світової рады приправити інформацію, обсягом якої мали быти два найболочішы проблемы, які мають Русини в каждой країні. З девятьох членів таку інформацію нам дали лем троє. Подобно, просили сьме каждого члена світової рады приправити список швыткых організацій в даній країні, які суть звязаны зо світовим конгресом. Одповідь сьме дістали лем з єдної країны. На Десятім світовім конгресі Русинів у Мараморош-Сігеті є найменше фольклорных груп споза границі, які мають выступити на концерті. Чом? Наприклад, Україна – бо є найближе, лем через ріку Тісу – дістала привілежіє на найдовший час про своє выступліня. Організаторы конгресу докінця забезпечили фінанції на stravованя 100 гостів з України, які мали выступити на святотчнім концерті в суботу. Але, выступаючі з України не пришли з такої простої причіны, же з організованого боку про іх прихід не было швытко порядно пририховане, без огляду на то, же перешли штирі місяці од посліднього засіданя світової рады, яка акцентувала потребу реалізуваня таких кроків. А міг бы-м спомянути іщі вєще приклад двох так сорты, але не буду, бо і так ем пересвідченый, же дакотры з вас ня будуть обвинівати з вимитованя смія з властной хыжы перед поріг. Але, думам собі, же то суть серьезны вопросы, без вирішїня котрых не віджу можности про порядне фунгованя світового конгресу в будучности.

Кідь ся ня звідують, што то значить про чоловіка быти председом делегації країны на світовім конгресі, я одповідам, же такий чоловік мусить быти в першім ряді адміністратором, секретарём. Я не думам на генерального секретаря бывших комуністичных партій, ани на выконного секретаря бізнесовых корпорацій, які діспонують множеством робітників. Я думам на чоловіка зо способностями секретаря, який хоче, має інтерес, можности і способности робити кропітку організачну роботу – а што є найважніше – дотримувати термини становлены выконным секретарём Світової рады Русинів. На тім місті, думам же є вгодне повісти, же Світовий конгрес Русинів почас минулых 15 років за своє фунгованя вдячить миморядній організаторській роботі Александра Зозуляка. Саша за свою роботу не дістає ніяких грошы, не має право голосованя, але робить швытко, чім го повітрит Світова рада Русинів або ей председа. То є тот самый Саша, котрого дакотры участници минулого конгресу жадали одкликати з функції.

Завтра пообіді термін мандату каждого члена Світової рады Русинів ся кінчить. Я думам, же делегація каждой країны выберє споміджі себе до світової рады таку особу, котру поважує за найодповіднішого репрезентанта. У звязі з тым, вызывам каждого кандидата на членство в світовій раді, жебы тот мандат прияв, або прияла, лем в тім припаді, кідь є охотный робити ефективну секретарську роботу. Самособов, то саме платить ай про особу, яка стане новым председом.

Задачі до будучности

Третій і послідній вопрос: яка наша перспектива? Які мають быти главны задачі Світового конгресу Русинів і ёго представителів у каждой країні? Я собі думам, же мали бы то быти дві задачі: **школы і списованя людей**. Не хотів бы ем уж повторяти то, што каждый добрі знає, же будучность карпатських Русинів як народности залежить од молодых людей, які знають русинський язык, а што є окреме важне, же ясно собі усвідомлюють факт, же Русини суть окремим народом, без огляду на то, же не мають властну державу. Як знаме, досягнутый ступінь формальной освіти є єдинов путів на забезпеченя языковой і культурно-історичной самосвідомости. Зато **вызывам організацію з каждой країны, жебы сформуловала стратегічний план, цілім якого буде збівшыть число клас з навчанем русинського языка в основных школах, гаранція приступности і якости учебників і гаранція адекватной высокошкольської формации будучих учітелів русинського языка і культуры**.

Самособов, у послідніх роках были досягнуты дуже вызначны успіхы в каждой уж спомянутий сфері, але зробити треба іщі вєще. Наприклад, в Польщі є Одділеньскіє русинського языка і культуры в Педагогічній академії в Кракові. Лемже стає ся, же екзистенція того одділеньскє є час од часу орожена, а то ці внаслідку внуторной політики універзіты, або наслідком недостатку штудентів. Чом Стотваршын Лемків і други лемківські організації в Польщі не поставлять собі за пріорітний **ціль свого діяльства – высокошкольське приправу учітелів, і не пожа-**

дують створити нелем одділенья, але інштут або катедру на сталій основі?

В Словакії ситуація вызерать діаметрално протилежно. Словенська влада і Пряшівська універзіта доволили реалізувати по успішній акредітації учітельський штудийный програм на сталій основі. Але де суть школы? У Словакії є лем 8 школ із навчанем русинського языка. Іх число ся не збівшыло од зачата штудийного програму в році 1999, наopak, ся зменшило, было іх 12. Што є гірше, в штирех школах учітелі русинського языка суть плачены за години материнського языка не з школьської касы, а зо спонзорських пінязей од Русинів зо США. Вопрос: Чом є так мало клас? І чом за години русинського языка у штирех школах учітель мусить быти заплаченый з фінанцій заграничных спонзорів? Видить ся мі, же причіна є в тім, же Русини в Словакії вымітують вєще часу і фінанції на судны споры о право на справу Руського дому в Пряшові або о право на назву новинок ці часопису. То є марнотратство! Чом радше не выужыти швыткы індивідуалны і організачны силы на ліпшы цілі, а то в першім ряді на систематічну – підкреслюю, **не одноразову, але систематічну – роботу у селах, жебы пересвідчити родічів, же іх діти мусять мати приступ до навчаня материнського языка, бо мають на то право. Русинський язык і культура мусить быти повинным, а не неповинным, не факультативным предметом.**

У Закарпатю хочь вєдүеме росшырєваня сіти русинських недільных школ, але тых лем вдяка заграничным фінанціям, які в далшій школьським році досягнуть за 33 школы суму 20 тисяч америцьких доларів. Вопрос стоить: як довго будуть мочи Русини зо Северной Америкы каждорожю підпорувати такы недільны школы? **Русинські організації Закарпатя вызывають створити катедру русиністики в Ужгородській універзіті. Але ці роздумовав хтось о тім, як ся то може стати?** Наприклад, створіня катедры не мусить быти аж таков тяжков задачов. Але як то буде з реалізуванем штудийного програму? Ці можеме з істотов повісти, же учітелі той катедры не зачнуть представляти Русинів з іх культур – не як окремый народ, а лем як етнічну групу Українців, а іх язык – не як окремый язык, лем як діалект українського языка? А як то є з русинськими школами в Румунії і в Мадярщині? Я не знаю, ці екзистують, а кідь екзистують, то на якій педагогічній і концептуальной уровні?

Сумарізуючі повіджене, повторюю, же членська організація каждой країны мусить сформуловати стратегічний план навчаня нелем русинського языка, але і прияти такий концептуальный модел, який русинську історію і культуру не видить лем в рамках границь будь-котрого сучасного штату, але як часть бівшой культурно-історичной території з назвов „Карпатська Русь”, яка ся тігать од Попраду на западі – по вышню Тісу і ріку Рускова на выході.

А теперь к списованю людей. Уж не маме аж так много часу. Наступне списованя людей буде в році 2010, респ. в році 2011. То значить, же маме лем три і пів аж штирі роки. **Зато мусиме зачати роботу уж тепер, а не чекати на час тісно перед списованем. Чом ся маме так занімати списованем людей?**

В першім ряді, швыткы знаеме, же ніяка штатістика не є така, який можеме цалком вірити. Але **каждая влада зберать штатістичны інформації і выходить з них прир приманню важных рішын. Фактом є то, же одношія к меншинам і розділєваня про них фінанцій ся реалізує на базі з тых штатістик**, притім не є важне, до якої міры адекватно тоти цифры копірують реалну ситуацію. **Зато нашов задачов є збівшыти число Русинів у каждой країні, де жыють.** А треба памятати, же ніхто нам то не поможє зробити, окрем нас самых.

Не хоче ся мі вірити, же в Польщі жыє лем 5 тисяч Лемків, а в Закарпатській області України – лем 10 тисяч Русинів? Кідь знаме, же 55 тисяч людей в Словакії задекларовало русинський язык як свій материнський, так людей з русинсков народностю мусить быти таке саме, або приблизне число. Зато, число вышше 24 тисяч людей русинської народности, зафіксоване списованем людей в році 2001 в Словакії, при далшій списованю в році 2011 мусить быти хочьбы лем 55 тисяч, кідь не бівше, людей русинської национальности.

Также, я вызывам русинські організації у швыткых країнах уж теперь створити стратегічний план приправ к списованю людей на далшы штирі роки. В тій роботі шпеліцифичну роль мусить мати молодеж. Кідь ем був критічний на адресу Світового конгресу Русинів і світової рады, доволю є быти критічний і к Світовому форуму русинської молодежи. Задачов ани світового конгресу, ани світової рады нігда не было, ани не є дітованя условій молодежному форуму, але ани не є неприпустне позвідовати ся: а што досяг молодежный форум до днешнього дня (окрем громад), а окрем того, який має форум задані? Окрем того, кідь ем добрі порозумів, ніхто другий, як секретарь світової рады, (тот самый „всядгысушій” Саша Зозуляк), був мущеный організувати молодежну делегацію; а кідь ем збачив неофіціальний вариант списку молодых делегатів з Підкарпатської Русі (Закарпатя), нашов ем в нім лем єдно прызвіско з позначков, же далшы двома „незнамы” репрезентанты молодежы будуть іщі доданы до делегації русинської молодежи України. Ці у цілім Закарпатю не мож найти пять молодых людей – делегатів? А што зо 656 школярями русинських недільных школ?

Може, Світовий форум русинської молодежи потребує мати ціль своєї роботи? Такий вам можю порадити: **агітація в селах, де жыють Русини, за отваряня клас з навчанем русинського языка і за декларованя русинської народности при далшій списованю людей**. У фебруарі того року ем ся стрітив з представителями молодежи в Словакії і запропонував ем їм, жебы 260 русинських сел у Словакії розділили на 4 группы по 65 сел, і жебы до каждого села із каждой группы завітали каждые літо – од року 2007 аж до року 2010. **Ідїте міджі народ, дуркайте до дверей, повідайте му, хто є і прызвукуйте, же сьте горды на то, же сьте Русини, і же так само і они мусять быти на то горды**. Выслідком такой, підкреслюю – систематічної роботи почас далшых штирех років не може не быти бівше число Русинів і клас з навчанем русинського языка.

А наконєць, пару слов к нашому девятому конгресу в Мараморош-Сігеті. Треба зазначити два моменты. Перший ся дотыкает поносів многих делегатів минулых конгресів, же мы ся лем сходиме і говориме, точніше, слушаєме, што говорять други. Другий ся дотыкает смутного факту, же лем вышше 300 людей в цілі Румунії ся приголосило за Русинів у посліднім списованю людей в році 2001. Притім, з одагомд можеме повісти, же Русинів лем у Мараморошу може быти не менше як 34 тисяч. Та де же ся поділі румуньскы Русини? Як ту можеме помочі? Перед конгресом ем запропонував, жебы дньєш пообіді швыткы делегаты, а є іх до 90, ведно зо 45 молодых людьми завітали до штирех русинських сел і зробили там роботу з цілім двинуты народне самоусвідомліня. **Таким способом будете мочи ся стрітити з правыми румуньськими Русинами на іх властной землі. Бісідуйте з ними. Повідьте їм – хто сьте, скады сьте пришли і чом сьте горды на свою русинську культуру і народну ідентичность**, подаруйте їм книги і брожурки о історії і культурі Русинів написаны по русинськы або по румуньскы.

Самособов, повинны сьме собі усвідомлєвати конкретны реалії. Дакотры Русини із споминаних сел поважують ся за Українців, або не відять розділ міджі русинськов і українськов народностєв. Мы не будеме є ставляти за ціль – *деукраїнізувати іх*. **Нашым цілім має быти інформувати людей о тім, же мають на выбір, і же екзистує окрема русинська народность і культура**. Вы, жытели сел Марамороша, мусите знати, же можете собі vybrати, а як жытели Европской унії і Румунії можете ся ідентіфікувати як карпатськы Русини, значить єден з многих державных і бездержавных народів цілоєвропейской родини.

Наконєць бы-м хотів выслвити якнайкрашы пожеланя швыткым делегатам, гостям і симпатизантам Світового конгресу Русинів і Світового форуму русинської молодежи як дньєш, так окреме в наступных штирех роках.

Сімболічний образ єдинства Русинів Карпатської Руси

делегаты зо швыткых членських країн СКР: з України, Польска, Словакії, Чеська, Мадярська, Сербії, Хорватії, Северной Америкы і Румунії. Значить до работы ся назад запоіли ай Русини зо Словакії. Лем припомянеме, же на 8. СКР в Кришиці (2005) єден з основателів СКР – Русинська оброда зо Словакії, під бывшим веджінем председкыні Анны Кузмяковой і на натиск бівшой части словенських делегатів, застала свое членство в СКР і в СРР, также послідні два роки Словакія не мала в них своего офіціального представителя. В наступных роках в платности був уж модел заступліня в СРР через асоціації русинських організацій і реалізував ся уж в минулості односно Русинів у Мадярську, на Україні і в Северній Америкі. Значить, на основі того, і в Словакії в маю 2006 шість русинських організацій ся соединило до Словенської асоціації русинських організацій (САРО) і запропонувало своего кандидата за члена СРР. Але внаслідку персональных змін в РО в р. 2006, нове веджіня РО собі роздумало быти назад платным членом СКР – з властным репрезентантом в СРР. Наслідно возникнов проблем, який повинна была рішати СРР. В інтересі захованя коректних міджілюдських односин і в интересах будучой сполочной работы на полю русинства, было вирішене, же РО буде назад прията до СКР, але попри Словенській асоціації русинських організацій, а членом СРР за Словакію – по взаємнім договорі – буде раз репрезентант РО, а по двох роках репрезентант САРО. І так, видить ся, ходем на то час, же проблем заступліня Словакії в СРР ся подарило вирішити без эмоцій. Хоць на тім конгресі резоновав лем маргінально, делегаты із САРО (яких было 4, а за РОС 6) предці высловили свої претензії к несправедливому розділію міст про делегатів обидвох субєктів (4 : 6). Але тот технічний проблем будуть мусити обидва субєкты сі вирішити дома, самы міджі собов.

Робота тогорічного конгресу ся одвивала в двох пленарных засіданях – на зачатку і на кінці конгресу, а міджі нима ся робило і в п'ятьох секціях (культурна і історична, літературна і публіцистична, конфесіональна, школьська, економічна і животного оточїня). Паралельно, попри засіданю СКР, в Мараморош-Сігеті ся зышли молоды люди на 3. Світовім форумі русинської молодежи.

На першім пленарнім засіданю репрезентанты швыткых русинських організацій інформували о своїй роботі міджі двома конгресами. Як было видно з выступів, каждая русинська громада ся усилює робити на домашнім полю подля можностей, а главно подля фінанцій. Проблемом зїстає надале неузнаня Русинів як самостатной народности на Україні, причім дотеперь было зробленых много конштруктивных кроків з цілім змінити дану ситуацію. Лобінг СКР і окреме ей председа через амбасады в США і на Україні ситуацію змінив ходем в тім, же Закарпатська областна рада узнала, же на Закарпатю жыють Русини і тота народность буде внесена до регистра народностей Закарпатя. Но іх узнаня на цілодержавній уровні зїстає вопросом недорішеным.

Русини в окремых країнах говорили о проблемах в області шкоства, конфесії, выдавательської работы, розвоая языка і утверждованя властной ідентичности, бо іщі і дньєш в дакотрых країнах (Польско, Україна, Хорватська, Румуньско) суть конфронтованы з проукраїнськими „таборами”.

Оцінку работы СРР зробив председа Павел Роберт Магочій, який зарівно вызвав в будучности в діяльстві членських організацій СКР ся концентровати на два основны проблемы: шкоство і списованя людей. З тым цілім вызвав і молодеж поставити собі основный ціль работы молодежного форуму – завітати до швыткых русинських сел і бісідувати з людьми на народностны темы. Цілім такой работы має быти збівшыня числа особ русинської народности і школ з навчанем русинського языка.

Делегаты ся в перший день пленарного засіданя офіціально догодли на прятю русинських сімболів: заставы, ербу і гімны.

Другий день конгресу ся вызначовав дакілком важными пунктами програму. Проходило засіданя в секціях, о выслідках работы яких інформували председове на другім пленарнім засіданю. Ту делегаты ся мусили знову вертати к дакотрым задачам, прятимым на попередніх конгресах, але дотеперь невыполвоним.

У сфері літературы ся спомянав в першім ряді приправа антології русинської прозы (позн. авт. – антологія русинської поезії вышла іщі в р. 1997 в Новім Саді, зост. Н. Дудаш) і розбігнутя работы Світового форуму русинських писателів, зрод якого ініціював іщі 7. СКР в Пряшові в р. 2003. Так само ся делегаты дотулили потреби омолождованя форуму писателів. В історичній і культурній секції делегаты ся згодили на потребу розвоая языка, створіня самостатной музейной секції почас работы конгресів, створіня галерії вызначных постав русинської культуры і выдаваня каждорожнього Інформатора русинських культурных акцій. В конфесіональній секції делегаты ся згодили на потребу пасторації в русинським языку, перекладаню до русинського языка церковных книг і на формованю основной штруктуры (вікаріат) в рамках русинської грекокатоліцькой церкви. В економічній і секції животного оточїня делегаты говорили о потреби контактів міджі русинськими бізнесменами і выпядованя сфер на сполупрацу, а тых о охрані і залісненю Карпат через сполупрацу з мимовладными організаціями. Школьська секція акцентувала потребу кооперації міджі учітелями русинського языка в окремых країнах, організованя сполочных акцій про школярів, які ся учать русинський язык, выдаваня методичных помічників про выучованя русинського языка, літературы, культуры і історії і потребу выробліня концепції навчаня педагогічного наслідства А. Духновича.

Делегаты Світового форуму русинської молодежи вирішили прятти до СФРМ дві новы молодежны організації – з Хорватії і з Румунії, также в сучасности світова молодежна організація має сім членів, і вирішили о зміні председа – новым председом СФРМ ся став **Славо Загірський** з Польска. Акцентували потребу мати платный голос в СРР, вестти сполочный веб-сайт і здобывати фінанції про свою роботу з фондів Европской унії.

Пообіді того дня делегаты 9. СКР волили нову світову раду. Ту настали зміны в зложіню СРР: новыма членами ся стали **Маріан Явинець** за Мадярсько, **Михайло Алмаши** за Україну, **Наталія Гнатко** за Хорватію і **Владимир Противняк** за Словакію. На першім засіданю новой СРР за председа СРР засьме був zvolеный **Павел Роберт Магочій**, підпредседом ся став **Дюра Папуга** зо Сербії а выконным секретарём – **Александр Зозуляк** зо Словакії.

Наконєць делегаты одголосовали три практичны зміны в Становах СКР, цілім яких є спружнити работу організації, схвалили текст письма Святішому Отцєві Бенедіктову XVI., Резолюцію, і вирішили о місті організованя юбілейного, 10. СКР, котрый буде в р. 2009 в Руським Керестурі (Сербія) і в Петровцах (Хорватія).

Анна ПЛІШКОВА,
фоткы авторкы, А. З. і Еєы Міхны.

Світовий конгрес Русинів змінив штіл работы

Сала Крайской організації Словенського сіндикату новинарів у Пряшові была містом, де выконній секретарь Світової Рады Русинів **Александр ЗОЗУЛЯК** скликав на 29. юна 2007 новинарів на брїфінг. На нім редакторы словенських медій дістали інформацію о 9. Світовім конгресі Русинів, котрий був 21. – 24. юна 2007 в румуньським місті **Мараморош-Сігет**.

За три найважнішы моменты конгресу поважує пан Александр Зозуляк: 1. **Ожывліня работ Світового форуму русинської молодежи**, котре декларовав новый председа Рады Світового форуму русинської молодежи Славо Загірський з Польщі, але і підпредседкыня **Алена Блыхова** зо Словенська, котра інформувала новинарів о узнесіях Світового форуму русинської молодежи. За пріоріту поважує міджінародны проекты, заміряны на роботу з дітми і молодежов, цілім котрых бы мало быти підхолопня в них інтересу о історію, культуру і язык своїх предків. За новых членів форуму были прятты русинськы молодежны організації з далшых двох держав – з Румуньска і з Хорватьска. Світовий Форум русинської молодежи заєдно проявив інтерес мати свого представителя і у світовій раді, што было акцентоване, і так попершыраз в історії Світового конгресу Русинів мать у світовій раді своє заступліня і представитель молодежного форуму, котрым ся став **Славо Загірський**.

Другым важным моментом, котрий назначив новый тренд у работі Світового конгресу Русинів був тот, же швыткы ёго делегаты были гостями сел недалеко Мараморош-Сігету, в котрых жыють румуньскы Русини. Так навшівли села

Быстрый, Кручинів. Вышню Рівну і Тісу, де мали можность комуникувати з містным жытельством. Подля неофіціальных одгадів, в Румуньску бы мало жыти коло 30 000 Русинів, но при переписі собі русинську народность увело лем выше 300 душ. Прави таку стрічу суть барз хосенны, бо допоможуть тым людям зорьєнтовати ся у вопросі своєї народностной приналежности і буде іх треба організувати і в будучности.

Третім моментом, котрый підпорили швыткы участници конгресу, є посланя жадости делегатів і гостів конгресу римскому папви, жебы узнав Русинську грекокатоліцьку церьков на Словенську за самостатну подля церьковного права, так як то было в минулости, бо в році 1968 была тота церьков адміністративным актом змінена на церьков словенську. Русини на Словенську жадають папу, абы мали свое єпископство, котре бы в повній мірі рещпектовало іх право на захованя літургічних обрядів в духу кіріломефодьской традиції і в іх материнським языку. Копії жадости были посланы і Выходній конгрегації у Ватикані і апостольскому нунціо на Словенську.

За дві главны области, на котры ся мала заміряти работа швыткых русинських організацій в єднотливых державах, поважує конгрес область шкоства і списованя людей, котре буде в єднотливых державах у роках 2010 і 2011. Далший, уже десятый Світовий конгрес Русинів буде за два роки в двох державах нараз – в Сербьску і в Хорватьску, бо даколи то была єдна держава – Югославія і Русини ту жыють компактно праві на границі тых двох держав.

Кетослава КОПОРОВА

„К Богу – ласку, к людем – сердце...“

„Кібы Пан Біг дав, жебы лем на 10 минут оживе спіскоп, а перешов ся по своїм Уряді, мусило бы му праскнути сердце з того жалю і скламаня... Але люде не дурны, вшытко відяты...“ (Корзар, 16. II. 2001)

Кідь мам правду повісти, фурт як читам тоты щіры слова Марка Гая, аж ня заморозить, кідь собі представлю гро того, што ся крые за обсягом ёго слов. Вера так, великий жал, а іщі вкеше скламаня бы долягло на сердце і душу Благореченого Владыку Павла... Ці за таку церьков він знашов тоты вязенські мукы і страдана, тоты поневіряня?

Як ся так чоловік задумат на тов ситуаціях, котра возникла в нашій грекокатоліцькій церькви за послідніх 15 – 20 років, не одного з нас, ай щірых вірників, нападе вопрос: Чом настала така ситуація? Чом нашій церькви, котра ся іщі не спамтала з єдною Голгофы, уж готують другу? Чом нашій церькви, котрій ся іщі не встигли загойти раны з ей першой ліквідації, уж рихтують другу? Чом засягують до нашой літургії? Чом міняють календарь? Чом обряды, звыкы? Чом? Чом? Чом? І не чудо, же каждый з нас має тілько вопросів. Каждого з нас знепокоє такій став, уражать нашу честь і достойность, уражать нас і нашу віру, кідь видиме, як обертають церьков виходного обряду на западну, як ей латинізують. А досправды – чом? Спробуйме ся над тьма одповідями ведно задумати.

В часі тзв. політичного помьяку в 1968 році ся двигать помалы, але істо, на ногы і Грекокатоліцька церьков на Словенську. Скоро 20-річна нучена перемена не могла не проявити ся на ей „здравотнім ставі“. Главно то было видно на ей священниках, на ей, повів бы-м, духовній силі, котра была так препотребна на ей животну ренесанцію. Правда, такій став было треба найкорше рішати. Також настав вопрос, де взяти нову духовну послуху, новых священників? За ситуації тоталітного сістему, глядати поміч у своїй матерьській єпархії – Мукачевській тогды не было може, але, правду повісти, ани ся барз не хотіло дакотрым урядникам на єпископским уряді выужыти таку можность. Выужыти екзистенцію Богословской семінарії у Пряшіві, тоты істы урядники так само не желали сі, кідьже уж тогды мали далекосяглы планы, тзв. „модернізації“ грекокатоліцької церькви. Як ся указало пініше, то был лем тактичний маневр з їх боку, абы собі могли вытворити певну платформу на реалізації своїх нечестных і недостойных духовного сану намірив. Дакотры з них старали ся выговити владній идеології, кідь оспівовали путь, „по котorej са луд нашої влості розходо/ крачає к социализму“. Вера так, были ай такы, што співали, хвалили, славили, бо добрі знали, же за то прийде нагорода. Она досправды пришла – незадовго церьков дістала адміністратора.

Подьме назад к церькви. Также, кідь сьме не мали можность формовати сі своїх священників, наша церьков, церьков руська, была мушена, а урядникам єпископского уряду барз то пасовало, выужывати службы латиньских школ. Таким способом наша церьков глядять свою духовну послуху не міджі своїма вірниками, міджі людьми руського роду, але міджі іншыма вірниками, главно міджі римокатоликами. А праві ту десь ся зачинає Голгофа нашой церькви, друга спроба ей ліквідації. Абсолвенты латиньских школ, новы, фактічно, римокатолицькы священники приходять до наших сел і містечок міджі наших людей руського роду, а, правдаже, роблять свою „місію“, свою главну задачу: латинізують церьков, літургію, вірників, календарь, обряды, звыкы... Выховлєваны у латиньских школах, на латиньскім обряді, тоты священники, котры, здало бы ся, же прияли нашу віру, грекокатоліцьку, у своїм внутрі, у своїй душі, але і цілым своїм єством, суть, предці, пересвідчены в іншій віровизнанно. О тім свідчить припад єпископского вікаря Павла Репкы іщі за час ємерітного єпископа Яна Грky, котрый по приході нового єпископа одышой з нашой церькви і весело „выслууге“ як плєбан в римокатолицькым костелі десь на западнім Словенську. Не тяжко собі представити, што робив такій „пастырь“ в нашій церькви. А зато ім перешоджать церковнославянська бісїда, котру не раз суть примушены читати, а зато не все, і не каждый розумить тому, што читать. Не чудо, же дакотры вірники, главно їх прихыленці, ламентують: „Му невіете... ту nerozumiete“. Але кібы тот священник был нахылений нашій церькви, нашій вірі, нахылений цілым сердцїем і душою, ці він бы не нашов ключ к тому, жебы тому языку порозумів і сучасный хрістіан, сучасный молодой чоловік? Досправды – нашов бы, а як легко, лем кібы хотів. Лемже він не хоче, бо він має інакшій цїль, інакшу задачу... Ёго „місія“ в нашій церькви є цалком інакша...

Уведу приклад, то не є ніяка нагода, то не є єдиний припад, то ні! Іх веде продумана стратегія духовных лїдрів, котры ідею і цїленю „ведуть“ наших пастырів. Єден з них, бірітуал, єзуїта Федор, в минулости заслуженый книговик, так вызначе идею своїм „боєвником“: „Ано, správným smerom ideme, treba len pokračovať... stojíme na priesečníku dvoch kultúr, a Boh (видите, на кого ся посылають ?!) nás vybavil schopnosťami rozumieť obidvom. Aby však sme zvládli úlohu nám danú, máme srdcom čerpať z hlby duchovnosti východu, a rozumom prijímať duchovnosti západu. Delenie sa (розумій: на виходну і западну) musí zostať len historickou skutočnosťou, ktorá sa nesmie zopakovať“. А праві ту, в тых словах ся крыє стратегія і тактика сучасных урядників грекокатоліцької церькви, ай Пряшівской єпархії, так і Кошіцького єкзархату. Видите, де аж сягать ідейный замір того „духовного вояды“ своїх „вояків“! А кілько є іх і міджі нашыма людьми, по наших селлах і містечках, де ся без найменшой ганьбы перед собов і перед своїм сумлїнем, без страху перед Богом, тискають, глядають тоту найслабше огниво на міцнім ланцку руськой віры, жебы просадити ідейный замір своїх „учітелів“, же виходна церьков, церьков великанів нашой віры, якыма были Таркович, Гаганець, Валій, Няраді, Гойдїч, Голко, ся мусить стати западно... Выходна церьков не сміє быти автономнов, не сміє быти самостатнов, як дотеперь. Дотеперішня самостатность „...musí zostať už len historickou skutočnosťou, ktorá sa nesmie zopakovať.“

Тото є задача римокатолицькых священників по наших селлах і містечках, о котрій говорить єзуїта Федор у своїм посланю, у своїм ідейнім одказі. Тото суть тоты камінкы, по котрых веде дражка нашу церьков на нову Голгофу... Тото суть тоты пробы, што ведуть нашу церьков к ей далшій ліквідації... Правда, єднотунници, усиловны ученицы, не дали на себе довго чекати. Молодой єзуїта, іщі тогды рядный церьковный урядник, днес прашівський єпарха Я. Бабяк, про котрого слова „руський, руська церьков“ суть понята пеєративны, наприклад, єднозначно схвалює ідейный програм свого „учітеля“, але іде іщі дале, кідь твердить, же реалізovati идею свого „учітеля“: „dokážu len ľudia duchovne zreli“ в дуці свого „учітеля“ кричить: „Prejavme sa tak!“ Хто то суть тоты „duchovne zreli“? Як ся маме „prejaviti tak“? Ці, не дайбоже, тым, же зачнемє: „Pane, zmiluj sa“ – співати? А кідь співаме „Господи, помилуй!“ та іщі не сьме „duchovne zreli“? Ці як? Што крыє за тоты фразы Ёго Ексцеленції, наш верховный пастырь? До чого жене своє стадо? До какой кошары?

Але найвекшов перешкод при реалізації ідейных планів своїх лїдрів про часть урядників грекокатоліцької церькви є ей святыня: старославянський язык, язык св. апостолів Кіріла і Мефодія. Кошіцькый єкзарха, наприклад, хоче: „...prehodnotiť to, čo sme v priebehu predchádzajúceho tisícročia nepochopili“. Представте ці! – „prehodnotiť tisícročie“ – страшно подумати! Але то іщі не є вшытко: „treba zrozumiteľnou rečou lásky ohlasovať Evanjelium“. Ани ся мі не хоче вірити, як може такій высокій церьковный урядник, верховный душпастырь нашой церькви, выголосити таку абсурдность? „Zrozumiteľnou rečou lásky“... Ці Євангелія, читана по церковнославянськы, не была речов ласкы? Ці то нашым предкам тьж было треба перекладовати? Або мы сьме, перебачте за слово, такы дурны? А кідьже не розумиме, – ці то є в тім наша вина, же нашы душпастырі не суть способны научити нас тоту реч? „Zrozumiteľná reč lásky“. За яку ласку скрывать свої умыслы Ёго Ексцеленція, отець єкзарха? За ласку к ближньому сумоу? Де там? Ёй вше непокоїть тото, жебы ся „...už nikdy nezopakovala historická skutočnosť“... кідь наша церьков была самостатна. А то і наперек тому, же Пряшівська єпархія як цілок екзистує скоро 200 років, наперек силному тиску мадярізації – обстала, вытримала. Днес уж тот аргумент, за котрый нашы предкы принесли велику жертву, як духовну, так і матеріальну, про наших душпастырів, не має цїну. „Historická skutočnosť sa nesmie zopakovať“

Уж споминаний прашівський єпарха ТгДр. Ян Бабяк говорить о нашім Акафісті: „...je to veľkolepý duchovný hymnus, ktorý už 15 storočí žije v srdciach generácií veriacich... je to nádherné a veľmi dôležité liturgické dielo východnej cirkvi“, – але єдным дьхом додає: „je potrebné akafisty priblížiť zrozumiteľnej reči“. Нашто? – звідате ся, – нашто є потреба зрозумітельна реч? Ці не зато, абы жыв далшых 15 сторіч в сердцах г'енерації? Або на то, абы надале роздавав свою красу? А ці, не бойдай, в тій „зрозумітільній“ речі буде іщі крашшый? Ні, правдаже ні! Не зато! Ім треба, жебы в дуці своїй ідейных наставників, звекшыты продуцію „duchovne zrelych“, жебы ся уж нігда не повторила „historická skutočnosť“, же грекокатоліцька церьков є церьков самостатна, церьков руська, характерістичным знаком котрой є буква святых апостолів Кіріла і Мефодія, котров выголосовали Євангеліє, котров приближовали акафісты, котрій 15 стороч розуміли, а в 16. го треба переоцінити, бо невдячны потомкы перестали го розуміти. Так є! А може они і не розумлять... Може! Та як бы ей могли розуміти, кідь латиньскы школы іх тому не учили, не формовали іх про руськы храмы, а зато і не доказали выховати, выплекасти в них ласку к тій речі, к ей красі, не доказали в нх выховати честь і почливість к нашій церькви, к нашым предкам, к нашому богатству...

На тім місті не можу не спомянути прекрасны слова благої памяти Святїшого о. Яна Павла II., кідь был в Пряшіві, окрем іншого, повів і то про нашу церьков: „... Цїлыма сторочами сьме сі утримали свою літургію, нагромадили сьме богату дїдовизну, котра характерізує вашу церьков... тота дїдовизна, котру Вашы отцїєвє з великов почливістьєв хранили, тепер ся давать Вам, молодым. Зась обявляйте своє коріня, бо то є хрістіанське коріня, котре принесло цїнності і цївілізацію цілій Европі“.

„...сплоченства виходного обряду суть, як малы озерцята-плєса... всьядгы, де жыють грекокатоліци візантського обряду, міджі вірниками іншой віры, – є повинностїєв вшыткых усиловати ся о то, абы ани єдно з тых озерок-плєс ся не зменшыло, або іщі гірше, не заникло...“

Так, кого волю, властно, выповнюють грекокатоліцькы священники по наших селлах і містечках, по наших храмах, як не волю свого верховного наставника, свого папы? Або выповнюють волю свого ідейного наставника з Рима, котрый штучно розділив нашу єпархію, жебы ей так скорше латинізувати? Або свідомо ліквідують нашу церьков, нашу віру... Так ся мі видіти, же єдно і друге...

Остає лем вірити і надіяти ся, же справедливість прийде, бо Господь Бог терпеливий, але справедливый... На нєго будемє уповати. Він, єдиний Він, Ёго сила, Ёго воля примусить наших душпастырів назріти дакус глубше до свого сумлїня, до своїй душы, отворити наповно свої затверднуты сердца і пусти до них кух Божой благодати, Божой ласкы і загорнути до нєй вшыткых своїх вірників, быти про них акуратныма отцями духовныма, котры ведуть свій Божый люд молитвами святых отців наших, Преосвященых і Преподобных Владыків нашой єпархії до небесного царьства на спасеніє душ наших.

„...Аще убо снидется церьковєвє вєя вкупі, і вєі языкы глаголютьє: ... не рекут лі, яко биснуєтєся...“

(Ку Коринтянам посланіє св. ап. Павла)

Павел МАСКАЛИК, Прашів

СВІТОВЫЙ КОНГРЕС РУСИНІВ
WORLD CONGRESS OF RUSYNS

Svetový kongres Rusínov, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, Slovak Republic
Tel.: 00421/51/7725629, e-mail: rusyn@stonline.sk

Мармарош-Сірет, 23. 6. 2007

Ёго Святость
папа Бенедікт XVI.
Ватікан

Жадана делегатів і гостів 9. Світового конгресу Русинів
о узнання Русиньской грекокатоліцької церькви sui iuris
і выменована ей русиньского єпископа

Ваша Святость,

мы, підписаны члены Світовой рады Русинів, котры сьме представителями русиньских культурных організацій із десятих країн, зьєдиненых у Світовім конгресі Русинів і зышли сьме ся 21. – 24. юна 2007 на 9. конгресовім засіданю у місті Мармарош-Сірет у Румунську, в першім ряді поздравуєме Вас, Ваша Святость, а єдночасно несеме Вам од імени Русинів-грекокатоліків щіры молитвы, котрыма выпрошуєме у Господа Бога про Вас, намістника Ісуса Хріста на Землі, міцне здоровя і гоійность Божых милостей.

На світовім конгресовім засіданю были обговорены проблемы жыота Русинів у світі, главно іх культурного і народностного розвою, узнання іх національных прав в окремых штатах, де жыють у великій мірі. Міджі обговорєными проблемами ся дискутовало і о ситуації Русинів-грекокатоліків на Словенську, котры чують кривду в подобі неузнання іх права на поужываня материньского русиньского языка в літургічных обрядах, права обсаджованя парохій, де переважають русиньскы віруючі, русиньскыма священниками, права приправы в русиньскім языку русиньских богословів на пасторацію міджі русиньскыма віруючыма. Русиньскы священники ся уж в 1997 році а потім у 2003 році обернули на Вашого попередника, Святото Отця Яна Павла II., зо жаданєм о офіціалне узнання Русиньской грекокатоліцької церькви sui iuris на Словенську, а тьж зо жаданєм установити єпископа про тоту церьков. Але тото діло дондєсь не было вирішене. Русины собі усвідомлюють проблемы у звязі з вирішінєм іх жадань, але поважують іх за такы, на котры мають право подля світських і церьковных законів. Зато з довіров і надїєв ся обертаме на Вас, Святый Отче, і віриме, же нашы просьбы будуть выслуханы. Нашы надїі в тім часі здають ся быти підсилены Вашым звышєным інтересом о діяльність в католицькій церькви на Словенську, о котрім сьте были інформованы при недавній навщіє єпископів з Словєнска у Ватікані, але і о снагах створити ту новы єпархії. І кідь была в 1968 році русиньська церьков своего права записана в Annuario Pontificio як словенська, а первістна русиньська грекокатоліцька церьков так перестала єствовати, але она хоче заховати собі свою ідентичность і розвивати релігійну і культурну дїдовизну своїх русиньских предків, о чім свідчить і то, же при посліднім списованю жытелів на Словенську в році 2001 ся к материньскому русиньскому языку приголосило 35 тисяч грекокатоліків.

Ваша Святость, в мені Русинів-грекокатоліків, вірных одказу Кіріла і Мефодія і найсвятїшым традиціям виходного церковнославянського обряду, котры зьєднують грекокатоліків-Русинів нелем на Словенську, але і на Україні, в Польську, Сербії, Хорватську, Мадярьську, Чеську, Спосных штатах америцькых, Канаді, але і інде у світі, котрых представителі репрезентують своїх братів і сестры і на 9. Світовім конгресі Русинів у Румунську, просиме Вас, жебы сьте з позиції Вашого Найсвятїшого уряду выслухали голос грекокатоліків-Русинів зо Словенська і вирішыли проблем зо зновустворінєм Русиньской грекокатоліцької церькви на Словенську і настолінем ей русиньского єпископа. За тото діло будуть Вам вдячны і будуть благоречити Ваше рішїня нелем сучасны русиньскы грекокатоліцькы віруючі, але і іх потомкы.

Слава Ісусу Хрісту!

3 великов почливістьєв члены Світовой рады Русинів
як выконного орґану Світового конгресу Русинів:

- Председа Павел Роберт Маґочій (Северна Америка)
- Підпредседа Дюра Папуґа (Сербія)
- Члены CPP: Михайл Алмашій (Україна)
- Маріанна Лявинець (Мадярьщина)
- Юрій Фірцак (Румунія)
- Аґата Пілатова (Чехія)
- Владимір Противняк (Словакія)
- Андрій Колча (Польща)
- Наталія Гнатко (Хорватія)
- Таємник CPP Александр Зоуляк (Словакія)

Handwritten signatures of the members of the World Council of Rusyns.

Чом, Владыко, не берете собі
приклад од Святого Отця?!

Слава Ісусу Хрісту, важений Владыко, у днешнім упогаглінім жывоті може сі найдете пару минут і прочітате пару слов од вірника-грекокатоліка. Читам єм в Народных новинках, ч. 17 – 20 (16. 5. 2007) скорочєну статью, котра была перебрана з „Prešovského večerníka“ (11. 4. 2007) і знепокоїє єм ся над ей тоном і думанєм. Порівнав єм думаня з думками, котры єм читав в „Literárnom dvojtýždenníku“ (2. 5. 2007), котры написав кардінал Ян Хрістостом Корец в статі „Európa a my v nej“. Ці-тую: „Křesťanstvo bolo u nás prítomné cez morálne і kultúrne pôsobenie katolíckej а еванґелієкєй cirkvi, cez Bernoláka, Hollého, Hurbana, Sládkoviča, Moyzesa а Kuzmányho, Hlinku і Rázusa.“ Выздыгує іх, бо шырили віру в Бога і єдночасно впливали на свій народ морально і культурно.

Чом Вы, Владыко, тьж не надвяжете на традиції наших будителів. Ці нашы спіскопы і будителі Мануїл Олшавський, Андрій Бачинський, Александр Духовіч, Александр Павловіч..., спіскоп-мученик П. П. Гойдїч, спіскоп-мученик В. Гопко не укріпляли віру в Бога і морально, і культурно не впливали на вірників-Русинів? Тады Вы знаєте, же закладали русиньскы школы, выдавали книжкы, букварі, молитвенники..., выступали проти мадярізації, асимілації, обгаєвали Русинів, формовали іх ідентіту і утримовали релігійу. Ці під іх ризами не было сердце чістой хрістіаньской ласкы? Чом ся было ділом, так як і Ян Хрістостом Корец,

ку своїм не голосите Вы? Чом тых отців духовных, котры днесь хотять морально і культурно впливати на вірників, котры тримлять в почливість русиньский язык, церковнославянський обряд, котры ведуть вірників к тому, жебы не зрадили традиції своїх предків, чом іх не підпорите? Чом ім сыплете поплїнь на голову?

Кідь папа римський, котрый є Вашым прикладом і ку котрому ходите на конзултації, у своїм „Urbi et orbi“ ся приговарять ку своїм вірникам, та зволить собі належный язык, жебы дав честь Богу і почливість народу, ку котрому ся приговарять. Кідь ся обертає к Румунам, та научьт ся, або собі напише приговор по румунськы, кідь к Мадярам – по мадярьскы, к Словакам – по словенськы. Хочу ся Вас, Владыко, опросити, чом Вы, наш грекокатоліцькый найвышшый представитель, собі не берете приклад од папы римского? Чом, кідь ся приговаряте, або служыте літургію в русиньській парохії, не говорите по русиньскы? Так бы сьте належну честь воздали нелем Богу, но і Русинам. Або мы сьме недостойны чести?

Тото суть, Владыко, мої трапезы. Жычу Вам, Владыко, много здоровя і під ризами сердце повне хрістіаньской ласкы ку вшыткым!

Миколай КСЕНЯК, Ружомберок

Резолюція

делегатів 9. Світового конгресу Русинів, 23. 6. 2007, Мараморш-Сігет, Румунія

I. 9. СКР конштатує:

1. Русини досягли своє узнання у вшиткых державах, окрема України, влада котрой дотеперь не узнала Русинів як окрему од Українців національність, зато высловлюеме вдяку Закарпатській обласній радї за демократичне рішіння узнати русинську національність в Закарпатській області України 7. марца 2007 року, а узнати Русинів у цілій Україні было бы поступом допереду в ей снажїню стати ся членом Европской унії.

2. В часї од 8. до 9. СКР Світова рада Русинів (СРР), але главно ей председа П. Р. Маґочій, зробила хосенну роботу, жебы вышше підняти світове русинство і рішати їх найлекучішы проблемы, чому припомогли стрічі председи СРР у Вашингтонї і в Києві, в амбасадах Европской унії, Ватикану і іншых штатів, де жыють Русини, з владов і конгресом США, з омбудсманом України і єпископами Мукачівської і Пряшівської грекокатолицької єпархії. Делегаты тиж высловили председови СРР подякованя за выдана історії карпатських Русинів у анґліцкым, українськым, русинськым і румунськым языку – *Народ нивыды* і под.

3. Культурно-народностна орґанізація Світовый конгрес Русинів має важность у державах, де суть узнаны Русини за самостатну національність і де суть зареґістрованы русиньскы орґанізації.

4. Русиньскы орґанізації у векшыні штатів розвивають добре діятельство на хосен русинства, але мусять іщі много зробити, жебы влада каждой державы на основі їх хосенной работы вырїшыла многы проблемы Русинів і міджінаціональных односин в цілім.

5. Дотеперь вшиткы державы недостаточно фінанцують потреби русиньскых орґанізацій, главно односно выдаваня їх періодичной і неперіодичной преси, а тиж недостаточно забезпечують їх доступ до телевізії і радія.

II. 9. СКР схвалює:

1. Офіціалну русиньску заставу (прапор), ерб і націоналну гімну Русинів.

2. Справу председи СРР у трьох сферах:
а) Діятельство СРР в роках 2005 – 2007.
б) Проблемы, яки стоять перед нами.
в) Задачі до будучности.

2. Справу таємника СРР о господарїню СКР од 8. до 9. СКР.

3. Писмо папови римскому Бенедіктові XVI. під назвов *Жаданя делегатів і гостів 9. СКР о узнаня Русиньской грекокатолицької церкви свого права на Словенську і выменованя ей русиньского єпископа.*

4. Приятя Асоціації русиньскых орґанізацій в Мадярщинї за рядного члена Світового конгресу Русинів а єго представителя за члена Світовой рады Русинів.

5. Приятя Русиньской оброды на Словенську (РОС) і Словенської асоціації русиньскых орґанізацій (САРО) як єдного рядного члена СКР за Русинів Словенська з двома інтеґралными частями. Причїм сполочна делеґація за обидві орґанізації запропонує за свого представителя у СРР раз представителя РОС на час до найближшого конгресу, а раз представителя САРО на період до наступного конгресу. На пропорціалнім складї делеґації на 10. СКР ся договорять представителі обох орґанізацій – РОС і САРО.

6. Зміну Станов СКР, а то:
а) В статї 2 *Посланя і цілі* на кінці пункту 3. выкреслити речїня:
„ – *выдає властне періодікум, часопис Русин.*“
б) До статї 3 *Орґанізацїна структура*, підчасти Б. *Орґаны общества*, у пунктї 2. *Світова рада Русинів* внести як другий абзац того речїня:

„У вынятковых припадах схвалює вымушены зміны станов міджі двома Членськыма громадами СКР, але тоты зміны наслідно мусять быти схвалены і надполовічново векшынов голосів притомных делегатів на найближшій Членській громаді СКР, жебы набыли общу платность.“
в) До статї 3, підчасти Б. *Орґаны общества*, у пунктї 2. *Світова рада Русинів* як 4. абзац дати ре-

чїня:

„Членом СРР є і председа Рады Світового форуму русиньской молодежи (СФРМ) з правом голосованя. У СРР може го з єго повірїнем з такыма істыма правами заступити і підпредседи Рады СФРМ.“

7. Зложїня новой Світовой рады Русинів, членами котрой суть: **Михаїл Алмаші** (Україна), **Наталія Гнатко** (Хорватія), **Славко Загірьскый** (СФРМ), **Андрій Копча** (Польща), **Маріанна Лявїнець** (Мадярщина), **Павел Роберт Маґочій** (Северна Америка), **Дюра Папуґа** (Сербія), **Аґата Пілатова** (Чехія), **Владимір Противняк** (Словакія), **Юрій Фірцак** (Румунія). На своїм першїм засіданю нова СРР зволила за председу СРР **Павла Роберта Маґочія**, за підпредседу **Дюру Папуґу** а за выконного секретаря – **Александра Зозуляка**.

8. Десятый Світовый конгрес Русинів у 2009 році буде в Руськїм Керестурї (Сербія), а з того єден день у Петровцях (Хорватія). Газдом конгресу буде Руська матка з Войводини.

III. 9. СКР на основі работы секцій і діскузії прияв тоты рішіння:

1. Культурна і історична секція:

1. СКР силов своєю авторити має сперати асимілацїны процеси Русинів.

2. Обернути ся на Европску унію, жебы узнала карпатських Русинів за автохтонну націоналну меншину в каждой державі, де жыють, і жебы ей было ґарантоване владами тых штатів дотримованя ушыткых прав автохтонного народа подля стандартів, задекларованых Орґанізацій споєных народів.

3. В часї 60. річницї выстягованя Лемків із родной землі в Карпатах делегаты конгресу ся обертають к властям Польской републіки: Сейму, Уряду президента і Уряду міністрів, жебы узнали Акцію „Вісла“ за незаконну, і жебы направили кривды, зробены Лемкам у Польску.

4. Обернути ся на Европску унію з просьбов доволити Русинам України безвізовий переход через границї тых держав ЕУ, де жыють Русини – Польща, Словакія, Чехія, Мадярщина, Румунія, Сербія і Хорватія

5. Добивати ся пропорціалного заступлїня Русинів у владных орґанах і штатных інштїтуціях.

6. Уж днесь зачати з освітнов роботом міджі Русинами перед списованєм людей у роках 2010 – 2011 в окремых країнах, де жыють у великій мірї Русини, высвітлєвати їм, же поставити ся проти асимілації – то наше законне право, а хосен із охрани своєї русиньской національности у перспективі буде намного бівшый, як із зречїня ся одказу своїх предків.

7. Тїсно сполупрацювати зо вшиткыма культурно-народностныма обществами, котры узнають Русинів за самостатный народ.

8. Розділити історичну і культурну секцію СКР на дві окремы і створити нову секцію музейной работы.

9. Выдавати інформатор культурных акцій Русинів 2 – 3 місяці перед їх реалізацієв.

10. Глядати меценашів на выдана хосенно тисяч репродукцій ґалерії портретів вызнамных діятелів історії і культуры карпатських Русинів.

11. Обернути ся к властям Румунії (парламент, президент і влада) із пропозицій створити у Мараморш-Сігетї на основі приватной колекції родини Піпаш зо села Тіса Національний музей Мараморша.

2. Літературна і публіцистична секція:

1. Група русиньскых писателів приправить до наступного конгресу Русинів *Антологию русиньской прозы* (на тім самім принципї як *Антологія русиньской поезії*) і оберне ся на Світову раду Русинів, жебы забезпечила выдана той антології.

2. У рамках Світового конгресу Русинів орґа-

нізовати вечурны презентації трорчости окремых русиньскых писателів, зато треба, жебы делеґатом або гостєм на каждім конгресї був хосенно єден репрезентант русиньскых писателів із каждой державы.

3. Форум русиньскых писателів створить список русиньскых писателів із їх координатами і буде реалізовати выміну вшиткых інформацій о літературных акціях русиньскых писателів в окремых країнах.

4. Створити єдну основну интернетову сторінку в каждой державі, котра бы приносила найважнішы інформації зо жывота Русинів каждой країны. То саме треба зробити з прес-інформаціями посередництвом интернетовой сторінки *Рутен-пресс*.

3. Конфесійна секція:

1. Підпорвати снажїня русиньскых грекокатоликів на Словенську, жебы Святый Отець Бенедікт XVI. рішыв їх много-річні просьбы обновити Русиньску грекокатолицьку церьков на Словенську і установити про тоту церьков русиньского єпископа.

2. Просити церьковну єпархію православної і грекокатолицької церькви, де жыють Русини, створити про русиньскых віруючїх властны церьковны штруктуры.

4. Школьска секція:

1. Узнати, же главна ідея школьского діла є у тім, же школа – основный фактор охрани національной самосвідомости Русинів.

2. Рекомендовати міністерствам школьства в окремых державах, жебы школы з русиньскым языком навчаня або навчанєм русиньского языка были даны на уровені школ маєрїтных народів.

3. Створити концепцію систематичного штудованя педагоґічної дідовизны **Александра Духновича** у вшиткых державах, де жыють Русини.

4. Жадать СРР помочи учителям русиньскых школ орґанізувати стрічі міджі ними у формі семінарів, участі на взоровых годинах русиньского языка і культуры в розлічных школах окремых держав.

5. Русиньска школа має здобыти штатут міджінародного характеру. Підкарпатя є приправене прияти по єднім учителям з каждой державы уж в школьскім році 2007 – 2008.

6. У зонах некомпактного перебуваня Русинів у дакотрых державах (Сербія, Мадярщина і др.) орґанізувати стрічі школярів і створєвати про них лінґвістичну атмосферу жывого контактованя ся в русиньскім языку.

5. Секція економічна і жывного оточїня:

1. Просити Русинів із Вашингтону контактовати ся з амбасадорами тых держав, де жыють Русини, і інформувати їх амбасады і влады о екологічных проблемах регіону Карпат, наприклад в Мужєві або Берегові на Підкарпатю.

2. Орґанізувати взаємне інформованя міджі русиньскыма орґанізаціями о важных економічных проблемах і екологічных гаварїях у регіонах, де жыють Русини.

3. Высловити неспокойность владі України з нищенєм природы, вырїзованєм лісів, заморєванєм землі отровныма отпадами на Підкарпатю.

4. Орґанізувати бізнїс-семінары і курсы анґліцького языка про бізнїсменів і запропонувати на них успішных русиньскых бізнїсменів із окремых штатів.

Резолюція

делегатів 3. Світового форуму русиньской молодежи, 23. 6. 2007, Мармарош-Сігет

1. Делегаты 3. Світового форуму русиньской молодежи (СФРМ) за найважніше діло того форуму поважуєть прияты двох новых членів, а то русиньскых молодежных орґанізацій з Хорватська і Румуньска.

2. Прияли рішіння о створїню интернетовой сторінки СФРМ, котра бы фунґовала як прес-аґентура. А до того діятельства ся залучать ґрупы молодых з окремых штатів, котры будуть сторінку обслуговувати.

3. СФРМ собі на своїм пленарнім засіданю зволив председу – **Славка Загірьского** з

Польска і підпредседкыню – **Алену Блыхову** зо Словенська.

4. СФРМ єдногласно схвалыв, же председа або підпредседа є повинный брати участь на засіданях Світовой рады Русинів з правом голосованя.

5. Рада СФРМ на своїм першїм засіданю вырїшыла, же найближше ей засіданя буде в октобрі 2007 року в Пряшовї на Словенську.

• **Председа Світовой рады Русинів Павел Роберт Маґочій із новым председом Рады Світового форуму русиньской молодежи Славком Загірьскым із Польска і підпредседкыньєв Аленов Блыховоев із Словенська, котры были зволены на 3. Світовім форумі русиньской молодежи 23. 6. 2007 у Мармарош-Сігетї в Румуньску.**
Фотка: А. З.

НАРОДНЫ НОВИНКЫ

Выдавать **Русин і Народны новинкы** з фінанчнов помочов Міністерства культуры СР. Шефредактор: Мґр. **Александр ЗОЗУЛЯК**, редакторкы: ПґДр. **Кветослава КОПОРОВА**, ПґДр. **Марія МАЛЬЦОВСКА**, языкова редакторка: ПґДр. **Анна ПЛІШКОВА**, ПґД. Адреса: **Људовэ новины, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov**. Тел.: 051/77 256 29. Передплатне на рік 250 Ск, до сусідніх штатів – 600 Ск, до заґраніча поштов ІІ. класы 35 \$ або 26 €, поштов І. класы 43 \$ або 34 €, заплатити мож прямо в редакції, банковым чеком, банковым переводом або поштовов поукажков на ч. рахунку 1386912153/0200, Všeobecná úverová banka, робочка Prešov. Выроба: Друкарня КУШНІР у Пряшовї. Регістрацїне ч. **МК SR 417/91, МІС 49 438**. Опублікованы погляды дописователів не мусять быти згодны з поглядами редакції. Адреса новинок на интернетї: www.rusynacademy.sk, <http://narodny-novynky.presov.sk>, E-mail: rusyn@stonline.sk

Rusín a Ľudové noviny
Duchnovičovo nám. 1
081 48 Prešov 1
PLZ
VsRP – 664/2003

Platené v hotovosti
080 02 PREŠOV 2